

Едуард ПОДУСОВСЬКИЙ

здобувач вищої освіти освітнього ступеню «магістр»,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник: **Фугело П.М.**

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

АНАЛІЗ СТАНУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), законів України «Про співробітництво територіальних громад» (17.06.2014), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015) та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації.

Цей процес дозволив формувати відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (ОТГ).

За 7 років реформи утворено 1470 ОТГ, які об'єднали 28664 населених пункти [1].

17 липня 2020 року Верховна Рада прийняла Постанову №807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів». У результаті цього рішення усі 490 старих районів ліквідовані, натомість утворені 136 нових районів (з них 17 районів знаходяться на тимчасово окупованих територіях:

10 районів в АР Крим, 3 райони – в Донецькій області та 4 райони – в Луганській області) [2].

Тож з 136 лише у 119 нових районах 25 жовтня 2020 року пройшли перші місцеві вибори депутатів районних рад.

У 2020 році завершено формування нового адміністративно-територіального устрою. У державному бюджеті на 2021 рік прями міжбюджетні відносини встановлено з 1438 громадами [3].

Головним стратегічним завданням модернізації системи державного управління та територіальної організації влади, яка сьогодні здійснюється, є формування ефективного місцевого самоврядування, створення комфортних умов для проживання громадян, надання їм високоякісних та доступних публічних послуг. Досягнення зазначених цілей неможливе без належного рівня економічного розвитку відповідних територій, їх фінансового забезпечення і достатніх джерел для наповнення місцевих бюджетів.

Саме фінансовий аспект є одним із найсуттєвіших, від якого, у великій мірі, залежить успішність функціонування територіальних громад. Наявність економічно активних суб'єктів підприємницької діяльності, достатня кількість кваліфікованих трудових ресурсів, розвинена промислова та соціальна інфраструктура – все це та багато іншого є основою для успішного розвитку громади.

В сучасних умовах спрямованості на децентралізацію державної влади в Україні надзвичайно важливою проблемою є удосконалення системи контролю формування й використання коштів місцевих бюджетів. Для удосконалення бюджетного контролю необхідно розробити стратегію його розвитку, що має враховувати найкращий досвід країн ЄС, адаптувавши систему бюджетного контролю до європейських вимог, та, запровадивши місцевий громадський контроль за використанням бюджетних коштів. Взагалі, система контролю

повинна бути спрямована на виправлення порушень та недопущення їх в подальшому [4].

17 вересня 2020 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо приведення у відповідність положень бюджетного законодавства у зв'язку із завершенням адміністративно-територіальної реформи» [5]. Тож уже відбулися зміни у структурі бюджетної системи та у повноваженнях органів місцевого самоврядування. Законодавчим актом, зокрема, розмежовуються дохідні та видаткові джерела надходження між районними та місцевими бюджетами, скасовується спрямування надходжень від податку з доходів фізичних осіб до районних бюджетів та виключається районний рівень із системи горизонтального вирівнювання податкоспроможності. Тобто районні бюджети не отримуватимуть базову дотацію і не будуть на прямих міжбюджетних відносинах з державним бюджетом.

Результатом реформи стало підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, пошуку резервів їх наповнення, покращення ефективності адміністрування податків і зборів [6]. Спроможні громади показують високі і динамічні темпи приросту власних доходів. У частині використання коштів увага акцентується на необхідності формування найбільш оптимальної структури бюджетних видатків, створенні ефективного не надто чисельного управлінського апарату, здійсненні постійного аналізу витрачання бюджетних коштів і попередженні випадків їх нераціонального витрачання.

Перелік використаних джерел:

1. Реформа децентралізації. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>.
2. Про утворення та ліквідацію районів: Постанова ВРУ від 17.07.2020 р. № 807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>.

3. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/690/10.02.2021.pdf>.
4. Фугело П.М. Сутність, організація та шляхи підвищення ефективності бюджетного контролю на місцевому рівні. *Ефективна економіка*. 2015. №10.
5. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України: Закон України від 17.09.2020 р. №907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-20#n2>.
6. Войтенко А., Якобчук В., Плотнікова М. Децентралізація: шлях від об'єднання до розвитку ОТГ. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. №11. С. 32-39.